

PROFIT

Wiedza finansowa młodzieży w Europie: najważniejsze wnioski i praktyczne rozwiązania

Wnioski z raportu badawczego PROFIT

Co-funded by
the European Union

2024-1-DK01-KA220-YOU-000248201

Spis treści

Rozdział 1 - Wprowadzenie3

Rozdział 2 - Dlaczego wiedza finansowa jest ważna4

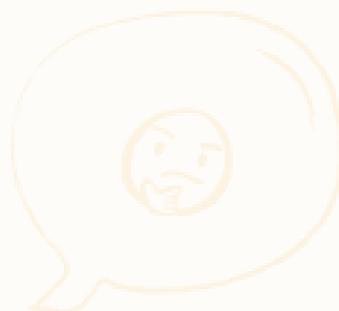
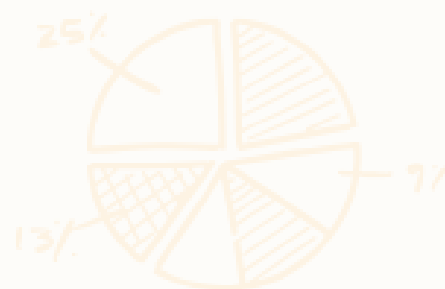
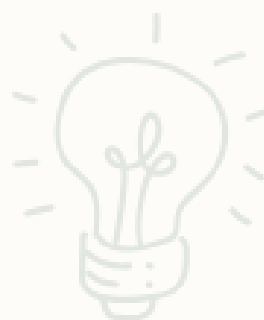
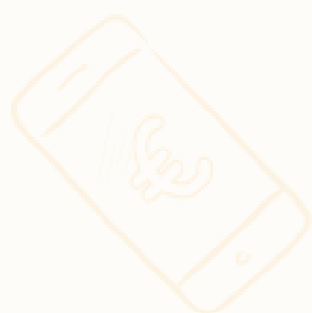
Rozdział 3 - Kto odniesie korzyści (grupy docelowe).....6

Rozdział 4 - Pięć kluczowych kompetencji finansowych7

Rozdział 5 - Głosy młodzieży10

Rozdział 6 - Pięć zasad przewodnich14

Rozdział 7 - Partnerzy16

Rozdział 1: Wprowadzenie

Dlaczego wiedza finansowa jest ważna dla młodych ludzi

W dzisiejszej szybko zmieniającej się, cyfrowej i globalnej gospodarce młodzi Europejczycy muszą podejmować ważne decyzje finansowe już od najmłodszych lat: zarządzać dochodami, kontrolować wydatki, radzić sobie z kredytami, oszczędzać na przyszłość, rozumieć system podatkowy i poruszać się po świecie finansów cyfrowych. Jednak większość młodych ludzi **nie otrzymuje praktycznej edukacji finansowej** ani w szkole, ani w domu.

Projekt **PROFIT: Personal Reflection On Finance, Investment, Terminology**, finansowany przez Unię Europejską, powstał, aby bezpośrednio wypełnić tę lukę. Projekt, w którym uczestniczą organizacje z Danii, Hiszpanii, Norwegii, Włoch i Polski, ma na celu **opracowanie innowacyjnych, integracyjnych i angażujących narzędzi, które pomogą młodym Europejczykom w nabyciu podstawowych umiejętności finansowych niezbędnych w życiu.**

Niniejszy ebook przedstawia główne wyniki fazy badawczej, w ramach której konsorcjum PROFIT przeprowadziło dogłębną analizę potrzeb w zakresie edukacji finansowej w całej Europie, oraz ich weryfikację podczas międzynarodowego wydarzenia online, które odbyło się 28 marca 2025 r. z udziałem różnych interesariuszy.

W kolejnych rozdziałach znajdziesz:

- **Główne wyzwania finansowe**, przed którymi stoi dzisiejsza młodzież.
- **Podstawowe kompetencje finansowe**, które muszą rozwinąć.
- **Najlepsze praktyki i innowacyjne rozwiązania** zidentyfikowane w ramach projektu.
- Wytyczne dotyczące opracowania **Gamified Digital Graphic Novel (GDGN)** – innowacyjnego narzędzia edukacyjnego.

Naszym celem jest stworzenie **praktycznego, wizualnego i łatwego w odbiorze przewodnika**, który zapewni młodym ludziom, nauczycielom i osobom pracującym z młodzieżą wiedzę i praktyczne informacje na temat edukacji finansowej w Europie.

Rozdział 2: Dlaczego wiedza finansowa jest ważna

Pilna potrzeba edukacji finansowej wśród młodzieży europejskiej

Wiedza finansowa nie jest już przywilejem; jest to kluczowa umiejętność dla osobistego i ekonomicznego dobrobytu.

Codziennie młodzi ludzie stają przed realnymi decyzjami finansowymi, które bezpośrednio wpłyną na ich przyszłą pomyślność:

- *Jak mogę zacząć oszczędzać, mając mały dochód?*
- *Jak poradzić sobie z nieoczekiwanymi wydatkami?*
- *Jak chronić się przed oszustwami internetowymi?*
- *Ile podatku zapłacę przy pierwszej pracy?*

Niestety, **edukacja finansowa jest nadal niewystarczająca lub brakuje jej w większości europejskich systemów szkolnych**. W wielu krajach **finanse osobiste nie są częścią formalnego programu nauczania**, pozostawiając młodych ludzi do **nauki metodą prób i błędów**, nieformalnych źródeł lub mediów społecznościowych, często otrzymując niekompletne lub niedokładne informacje.

Najważniejsze wnioski z badania PROFIT:

- **92% uczestników** międzynarodowej ankiety uważa, że edukacja finansowa w ich kraju jest niewystarczająca.
- Większość młodych ludzi polega na **rodzicach lub mediach społecznościowych**, jeśli chodzi o porady finansowe.
- Szkoły często skupiają się na **ogólnej ekonomii**, ale nie uczą praktycznych aspektów finansów osobistych.
- Młodzież pochodząca ze **środków defaworyzowanych lub migracyjnych** napotyka jeszcze większe przeszkody w dostępie do wiarygodnych informacji finansowych.
- **Cyfryzacja niesie ze sobą zarówno możliwości, jak i zagrożenia** – od bankowości internetowej po narażenie na oszustwa i wprowadzające w błąd treści finansowe.

Konsekwencje ograniczonej wiedzy finansowej:

- Wyższe ryzyko **zadłużenia i niepewności finansowej**.
- Trudności w zarządzaniu **dochodami, wydatkami i oszczędnościami**.
- **Słabe zarządzanie kredytami** i ograniczony dostęp do usług finansowych.
- **Niepokój, stres i brak pewności siebie** w zarządzaniu finansami osobistymi.

Cele PROFIT

Projekt PROFIT ma na celu **wyposażenie młodych ludzi w wiedzę finansową, narzędzia i pewność siebie niezbędne do poruszania się w coraz bardziej złożonym świecie gospodarczym**.

Dzięki innowacyjnym podejściom, takim jak **grywalizacja, współtworzenie i cyfrowe narzędzia edukacyjne**, możemy sprawić, że edukacja finansowa będzie nie tylko dostępna, ale także **angażująca, praktyczna i transformacyjna**.

Rozdział 3: Kto skorzysta na wiedzy finansowej?

Grupy docelowe PROFIT

Projekt PROFIT został opracowany z myślą o dotarciu do **szerokiego grona młodych ludzi i społeczności, w których żyją**, oraz zapewnieniu im wsparcia.

Wiedza finansowa ma wpływ na **wiele różnych aspektów życia**, dlatego z opracowanych narzędzi mogą skorzystać różne grupy:

1. Młodzi ludzie (15-30 lat):

- Uczniowie szkół średnich i studenci.
- Młodzi profesjonaliści wchodzący na rynek pracy.
- Młodzież podejmująca pierwsze samodzielne decyzje finansowe.

2. Migranci i uchodźcy:

- Młodzi ludzie, którzy napotykają dodatkowe bariery w integracji finansowej.
- Wsparcie w poruszaniu się po systemach finansowych w nowych krajach.

3. Nauczyciele i trenerzy:

- Nauczyciele, trenerzy i osoby pracujące z młodzieżą, które mogą włączyć narzędzia PROFIT do lekcji i warsztatów.

4. Rodzice i rodziny:

- Dorośli wspierający młodzież w nauce umiejętności finansowych w domu.

5. Decydenci i instytucje:

- Władze i organizacje zainteresowane poprawą systemów i polityki edukacji finansowej.

Rozdział 4: Pięć kluczowych kompetencji finansowych

Wiedza finansowa to znacznie więcej niż tylko umiejętność oszczędzania lub unikania zadłużenia.

W ramach badań PROFIT zidentyfikowano **pięć kluczowych obszarów**, w których młodzi ludzie potrzebują konkretnej wiedzy, umiejętności i narzędzi, aby skutecznie zarządzać swoimi finansami osobistymi.

1. Budżetowanie i wydatki

Wyzwanie:

- *Wielu młodych ludzi ma trudności z rozróżnieniem między potrzebami a pragnieniami.*
- *Impulsywne wydatki i presja społeczna często prowadzą do nieodpowiedniego budżetowania.*
- *Brak śledzenia rzeczywistych miesięcznych wydatków.*

Dlaczego to ma znaczenie:

- *Tworzenie osobistego budżetu zapewnia stabilność finansową.*
- *Zdrowe nawyki finansowe kształtują się już od najmłodszych lat.*
- *Świadomość wydatków jest kluczem do osiągnięcia celów finansowych.*

Praktyczne rozwiązania:

- *Korzystaj z aplikacji do budżetowania, aby śledzić wydatki.*
- *Podziel wydatki na kategorie: niezbędne, opcjonalne i oszczędności.*
- *Co tydzień przeglądaj wydatki, aby dostosować swoje nawyki związane z wydatkami.*

2. Zarządzanie długiem i kredytem

Wyzwanie:

- *Ograniczona wiedza na temat kredytów konsumenckich, pożyczek i stóp procentowych.*
- *Wysokie ryzyko zadłużenia kartą kredytową i podejmowania złych decyzji kredytowych.*
- *Brak przygotowania do zarządzania kredytami studenckimi.*

Dlaczego ma to znaczenie:

- *Wczesne decyzje kredytowe mają wpływ na długoterminową kondycję finansową.*
- *Niewłaściwe zarządzanie zadłużeniem może ograniczyć dostęp do mieszkań, zatrudnienia i usług finansowych.*

Praktyczne rozwiązania:

- *Korzystaj z kart kredytowych w sposób odpowiedzialny – unikaj zadłużania się.*
- *Przed podpisaniem umowy kredytowej zapoznaj się z jej treścią.*

3. Oszczędzanie i wyznaczanie celów

Wyzwanie:

- *Wielu młodych ludzi żyje od wypłaty do wypłaty, nie myśląc o przyszłości.*
- *Mają trudności z wyznaczaniem celów finansowych lub uważają, że niewielkie oszczędności nie mają znaczenia.*

Dlaczego to ma znaczenie:

- *Oszczędzanie jest najskuteczniejszym narzędziem do realizacji marzeń, radzenia sobie w sytuacjach awaryjnych i uzyskania niezależności finansowej.*
- *Jasno określone cele motywują do oszczędzania.*

Praktyczne rozwiązania:

- *Wyznaczaj cele SMART (konkretne, mierzalne, osiągalne, istotne, określone w czasie).*
- *Zautomatyzuj comiesięczne oszczędzanie, nawet niewielkich kwot.*
- *Zbuduj fundusz awaryjny pokrywający 3-6 miesięcy wydatków.*

4. Podejmowanie decyzji finansowych i cyfrowa wiedza finansowa

Wyzwanie:

- *Nadmiar informacji, oszustwa internetowe i wprowadzające w błąd porady finansowe w mediach społecznościowych.*
- *Wiele młodych osób czuje się pewnie w korzystaniu z technologii, ale nie ma świadomości zagrożeń cyfrowych.*

Dlaczego to ma znaczenie:

- *Podejmowanie mądrych decyzji finansowych i zachowanie bezpieczeństwa w Internecie ma zasadnicze znaczenie.*
- *Edukacja finansowa musi obejmować krytycznego myślenie i cyberbezpieczeństwo.*

Praktyczne rozwiązania:

- *Przed podjęciem decyzji inwestycyjnych lub finansowych należy zweryfikować źródła informacji.*
- *Korzystaj z uwierzytelniania dwuskładnikowego w przypadku usług finansowych online.*
- *Bądź na bieżąco z popularnymi oszustwami i sposobami ich rozpoznawania.*

5. Zarabianie pieniędzy

Wyzwanie:

- *Wielu młodych ludzi nie posiada umiejętności negocjowania wynagrodzenia lub poszukiwania wielu źródeł dochodu.*
- *Większość młodych ludzi nie rozumie, jak działają podatki.*

Dlaczego ma to znaczenie:

- *Zrozumienie podatków jest częścią niezależności finansowej.*
- *Dywersyfikacja źródeł dochodu zapewnia bezpieczeństwo i pozwala na długoterminowy wzrost finansowy.*

Praktyczne rozwiązania:

- *Rozwijaj poszukiwane umiejętności zawodowe (języki obce, programowanie, umiejętności cyfrowe).*
- *Poszukaj dodatkowych źródeł dochodu: przedsiębiorczość, freelancing, małe firmy, sprzedaż usług.*
- *Naucz się negocjować wynagrodzenie lub stawki za freelancing od samego początku.*

Rozdział 5. Głosy młodzieży: co mówią młodzi ludzie

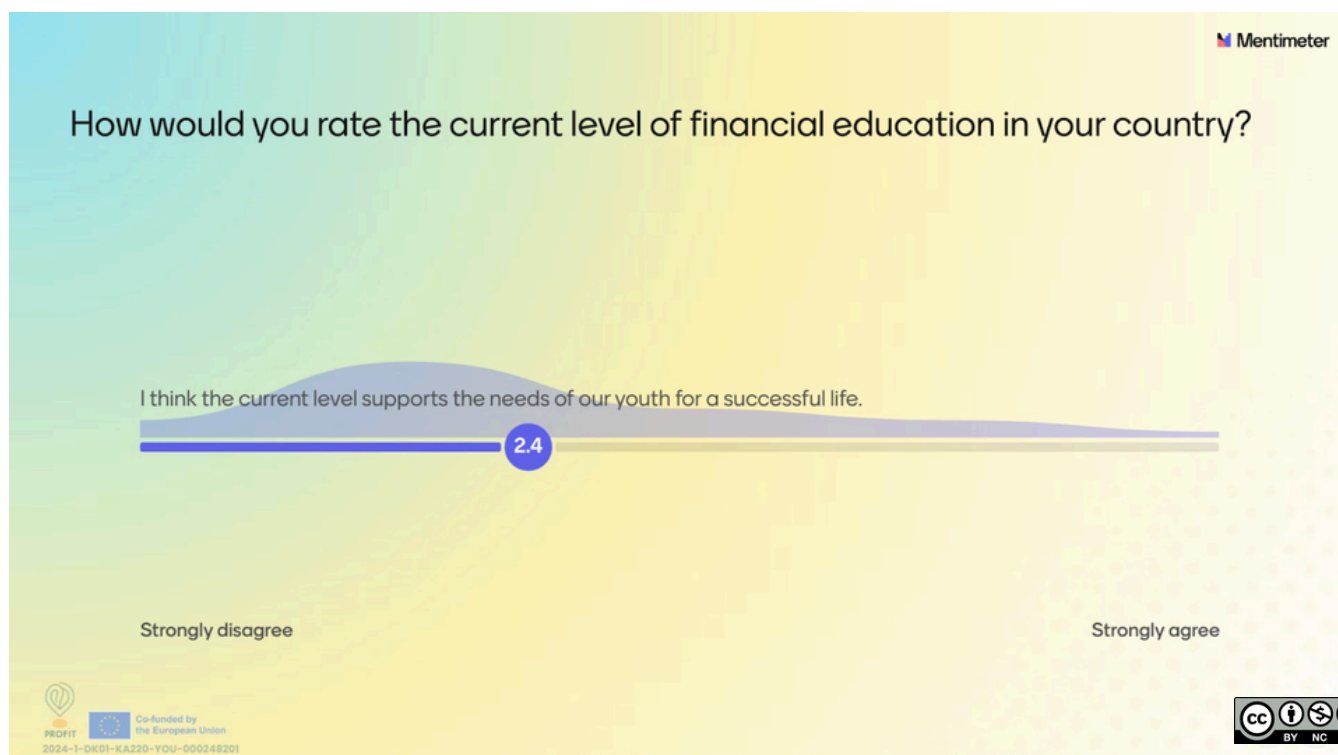
Badanie PROFIT obejmowało bezpośrednie opinie młodych ludzi i innych zainteresowanych stron z całej Europy. Ankieta na żywo została przeprowadzona podczas międzynarodowego wydarzenia online 28 marca 2025 r. i zgromadziła 27 uczestników z grupy docelowej, w tym czterech ekspertów finansowych.

Ich opinie dostarczają cennych informacji na temat rzeczywistych wyzwań, luk i potrzeb młodzieży w zakresie edukacji finansowej.

Powszechny brak edukacji finansowej

„Edukacja finansowa nie jest częścią edukacji publicznej. Nawet studiując biznes lub finanse, nie otrzymujesz praktycznych narzędzi do zarządzania osobistymi finansami”.

- 92% uczestników badania zgodziło się, że edukacja finansowa w ich kraju jest niewystarczająca.
- Nawet lekcje ekonomii często nie obejmują umiejętności związanych z finansami osobistymi.
- Wielu młodych ludzi wkracza w dorosłość bez podstawowej wiedzy na temat budżetu, kredytów, inwestycji czy podatków.

Opieranie się na nieformalnych i niewiarygodnych źródłach

Młodzi ludzie często czerpią informacje finansowe z mediów społecznościowych, gdzie znajduje się wiele fałszywych lub powierzchownych porad. Nasza wiedza finansowa zależy głównie od naszych rodziców. Edukacja szkolna nie wystarcza.

- Rodzice często stają się głównymi (a czasem jedynymi) nauczycielami finansów.
- Platformy społecznościowe dostarczają fragmentarycznych, czasem niedokładnych porad finansowych.
- Młodzi ludzie czują się nieprzygotowani do filtrowania wiarygodnych informacji finansowych.

Mentimeter

Do you think young people receive enough financial education? Why or why not?

No, i think that young people don't have the knowledge because in school and out of school training focuses on other things	They do not because the education normally speaks about general economy, not personal economy.	No, because young people often get financial information from social media, where there's a lot of false or superficial advice.	No, young people do not receive enough financial education because financial education is not a priority in school curriculums
What knowledge get young people in our country receive depends mainly on their parents, school education is not enough, in my opinion	Financial education does not consist personal economy as a topic itselfes.	Young people normally live on loans for studying and they have a small budget. In order to thrive and be social they might need more money and have a spare time job beside of education.	Financial education in the primary school, secondary school or even the high school do not serve this topics well enough. When they start at an higher education, they will face big problems.

 Co-funded by the European Union
 2024-1-DK01-KA220-YOU-000248201

Ryzyko cyfrowe i niepokój o przyszłość

- Oszustwa internetowe i ataki phishingowe są wymierzone w młodych użytkowników technologii cyfrowych.
- Kryptowaluty i programy „łatwego zarobku” są popularne, ale ryzykowne.
- Wiele osób odczuwa niepokój o swoją przyszłą stabilność finansową w porównaniu z poprzednimi pokoleniami.

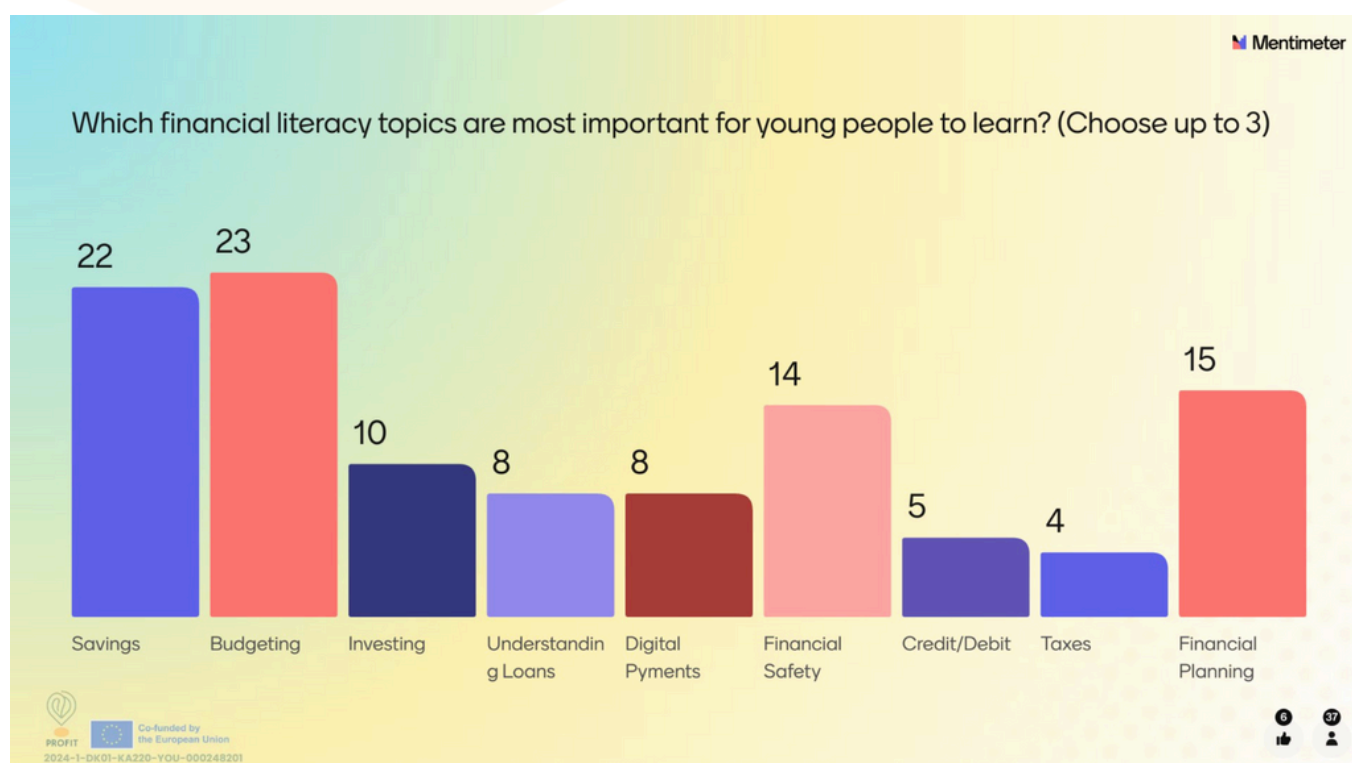
Czego chcą się nauczyć

Na pytanie, jakie tematy finansowe są dla nich najpilniejsze, odpowiedzieli:

- Budżetowanie i oszczędzanie
- Kredyty, zadłużenie i odpowiedzialne zaciąganie pożyczek
- Podstawy inwestowania i zarządzanie ryzykiem
- Zrozumienie podatków
- Płatności cyfrowe i bezpieczeństwo online

„Nie wiedzą, jak zaplanować swój budżet (np. miesięczny budżet) i po prostu nie wiedzą, jak oszczędzać”.

„Nie wiemy, jak oszczędzać, jak inwestować. Kiedy dostajemy 1. pracę i musimy płacić podatki, nie wiemy, jak to zrobić i jak radzić sobie z zeznaniami podatkowymi”.

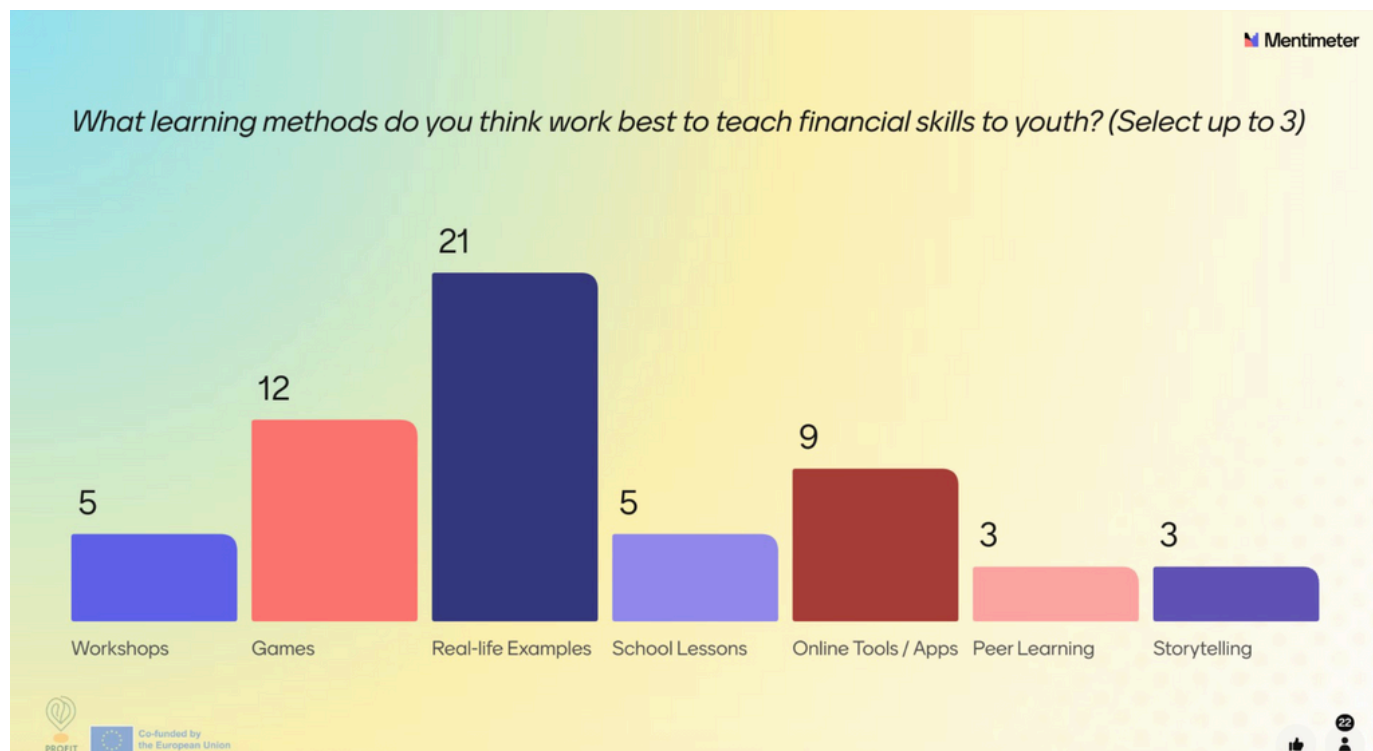

Preferowane metody uczenia się

- Silne wsparcie dla interaktywnych, internetowych narzędzi edukacyjnych wykorzystujących elementy gier.

- Sytuacje z życia codziennego są skuteczniejsze niż abstrakcyjna teoria.
- Wspólna nauka sprawia, że edukacja finansowa staje się przystępniejsza i przyjemniejsza.

Ogólnie rzecz biorąc, młodzi Europejczycy są chętni do nauki, ale potrzebują praktycznej, przystępnej i realistycznej edukacji finansowej, która odnosi się bezpośrednio do ich codziennych doświadczeń i wyzwań.

Rozdział 6: 5 zasad przewodnich stojących za narzędziami edukacyjnymi PROFIT

Projekt PROFIT koncentruje się nie tylko na tym, czego młodzi ludzie muszą się nauczyć, ale także na tym, w jaki sposób najlepiej się uczą. W oparciu o badania, opinie i uwagi ekspertów, projekt opiera się na pięciu podstawowych zasadach, aby zapewnić skuteczność, integracyjność i wzmacniający charakter narzędzi edukacyjnych, w tym cyfrowej powieści graficznej z elementami grywalizacji (GDGN).

1. Współtworzenie

Narzędzia edukacyjne nie powinny być projektowane dla młodych, ale z nimi.

- Młodzi ludzie aktywnie uczestniczą w opracowywaniu treści edukacyjnych.
- Ich rzeczywiste doświadczenia kształtują scenariusze, wyzwania i historie.
- Współtworzenie zwiększa zaangażowanie i odpowiedzialność za naukę.

2. Realizm w grywalizacji

Grywalizacja musi odzwierciedlać rzeczywiste sytuacje finansowe.

- Gry i zadania zawierają autentyczne scenariusze: planowanie budżetu przy ograniczonych dochodach, radzenie sobie z nieoczekiwanymi wydatkami, spłacanie kredytów studenckich lub opieranie się presji rówieśników.
- Decyzje podejmowane w grze mają realne konsekwencje, pomagając graczom zastanowić się nad dobrymi i złymi wyborami finansowymi.

3. Integracja i różnorodność

Wiedza finansowa musi być dostępna dla wszystkich, niezależnie od pochodzenia.

- GDGN przedstawia różnorodne postacie i sytuacje, które odzwierciedlają wielokulturową młodzież Europy.
- Szczególną uwagę zwraca się na:
 - Równouprawnienie płci.
 - Doświadczenia migrantów i uchodźców.
 - Różnorodność społeczno-ekonomiczną.
 - Różne poziomy wiedzy finansowej i umiejętności cyfrowych.
- Treści integracyjne gwarantują, że nikt nie zostanie pominięty.

4. Wspieranie nauczycieli

Aby skutecznie uczyć wiedzy finansowej, nauczyciele również potrzebują wsparcia.

- Pomoc w integracji edukacji finansowej z zajęciami szkolnymi i programami dla młodzieży ma fundamentalne znaczenie.

5. Elastyczność i ciągłe doskonalenie

Edukacja finansowa musi ewoluować wraz ze zmianami zachodzącymi na świecie.

- GDGN będzie testowana, dostosowywana i aktualizowana na podstawie opinii użytkowników.
- Społeczność praktyków (CoP) zapewnia stałą przestrzeń do dialogu, współpracy i doskonalenia.

Rozdział 7: Partnerzy

Projekt PROFIT skupia różnorodne konsorcjum organizacji z całej Europy, łącząc doświadczenie w zakresie wiedzy finansowej, pracy z młodzieżą, nauki cyfrowej, przedsiębiorczości i integracji społecznej. Partnerzy ci współpracują, aby zrealizować projekt PROFIT:

Finklusiv (Dania) Główny partner

Promuje integrację finansową migrantów i przedsiębiorców nieposiadających dostępu do usług bankowych, pomagając im uzyskać dostęp do usług bankowych i rozwijać umiejętności finansowe.

Servizi e Investimenti Innovativi (Włochy)

Specjalizuje się w doradztwie biznesowym, gospodarce o obiegu zamkniętym i innowacjach społecznych, łącząc edukację finansową z podejściem zrównoważonego rozwoju.

Instytut Ikigai (Hiszpania)

Koncentruje się na wzmacnianiu pozycji młodych ludzi, migrantów i grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji poprzez kreatywność, innowacyjność i transgraniczne możliwości uczenia się.

Danmar Computers (Polska)

Opracowuje rozwiązania ICT, platformy e-learningowe i cyfrowe narzędzia szkoleniowe dla kształcenia zawodowego i rozwoju zawodowego, ze szczególnym uwzględnieniem młodzieży i grup NEET.

FOKU AS (Norwegia)

Zapewnia kształcenie ustawiczne, doradztwo zawodowe oraz dostosowane do potrzeb programy edukacyjne dla dorosłych i młodych ludzi wchodzących na rynek pracy.

